

M NORMAN
ANEÀ

Ceaiul lui Proust
și alte povestiri

POLIROM
2016

© 2016, Norman Manea

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a detinătorului copyrightului reprezintă o încârcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsește penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Foto copertă: © Carmen Parii

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506

București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A,

sc. 1, et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

MANEA, NORMAN

Ceaiul lui Proust și alte povestiri / Norman Manea. –
Iași: Polirom, 2016

ISBN: 978-973-46-5979-1

821.135.1-32

Printed in ROMANIA

Cuprins

<i>Notă asupra ediției</i>	5
Puloverul	7
Moartea	23
Puteam fi patru	28
Ghemele decolorate.....	38
Ceaiul lui Proust.....	43
Nunțile	51
Ora exactă	67
Povestea porcului	82
Vara	91
Portretul caisului galben.....	102
Dezlegarea	115
Promisiunea	121
Instructori	128
Punctul de inflexiune.....	176
Peretele despărțitor	234
Marină cu păsări	255
Cizmele și vioara.....	267

Nu era băiatul acesta, admitea, imaginea forței sau curajului. Fata susținea că nu fusese preveniți să se poarte atent cu dânsul. Îl priviseră, de la început, cu mare curiozitate. Dar prestigiul și-l căștigase singur: citea bine, cu intonație ciudată, clasa înmărmurărea, de socotit n-aveai ce zice, dădea rezultatul dintr-odată, fără să mai scrie. Apăruse, de nu se știe unde, aproape de sfârșitul anului școlar. Nu era adevărat că se mărise numărul premianților la șase, ca să fie și el inclus. Nou-venitul, susținea ea agitată, merita, în orice caz, premiul. Desigur, șase premii întâi părea cam mult. Dar era destul să-l cunoști pe director, ca să fil sigur că nimeni n-ar primi ceea ce nu merită. Retras, modest, noul coleg nu se băga între ceilalți, nu râvnea să fie în frunte – continua ea, tipând, să-și apere alesul.

Domnul Albu ii observase la serbarea premiilor pe părinții băiatului, retrași în fundul sălii. Arătau și ei ca vai de lume, pe măsura grozăviilor pe care se auzea că le înduraseră. Piele și os. Slăbiciunea și spaima se vedea și în gesturile moi ale premiantului. Avea un aer preocupat și serios care, trebuia să recunoască, îl deosebea de ceilalți copii.

...Dacă n-ar fi stat cu fața spre rafturi, de-ar fi privit, cum obișnuia, din spatele vitrinei, strada, negustorul ar fi înțeles că invitatul nu se prea descurca nici cu străzile, casele și firmele orășelului. Rezemat de bara aurită, după ce ajunsese, în sfârșit, din strada

Rădășenilor, prin Halei, pe Beldiceanu, în fața BOMBONERIEI ROZINA, încremenise. Privea spre căruță plină de lăzi cu roșii lucioase, legănându-se în urma calului bătrân, sur, cu coama lungă și murdară. N-avea chef, s-ar fi zis, să se mai miște din loc.

Negustorul nu-l vedea, aplecat asupra cutiilor, atent doar la vocile de alături. „Șterge veioza.“ „Vezi de cuvertură.“ „Să-mi pun panglica roz?“ „Praful de pe deșteptător.“ „Și de pe radio.“ „Neapărat noptiera, ceasul, radioul.“ „Ai adus cornurile? Mai pune trufe și rahat. Da, și minciunele. Și. Și martipan.“

Întors cu spatele, domnul Albu nu zări prin vitrină cum musafirul, după ce apucase clanța, se înălvăse pe vârfuri, să apese cu toată puterea.

Împingea ușa, un sfert de pas, declansase alarma. Se dădu înapoi speriat, descumpănit. Încă în prag totuși, cu mâna pe ușa între-deschisă, asurzit de clopoțeii nebuni.

— Intră, tinere, curaj. Intră.

Intrase, fără a elibera mânerul, alarma continua. Domnul Albu se afla însă, deja, aproape. Mângâia părul lipit și uscat al musafirului, descleșându-i, ușurel, mâna de pe clanță. Ușa reveni la loc, zgomotul pieri, ca prin minune, înghițit de o unică lungă tacere; încă mai grea, se pare.

„Aproape elegant. Oricum, îngrijit, curat“, constata negustorul. Candidatul fusese, într-adevăr, pregătit cu grijă. Sandale proaspăt lustruite, șosete albe, curate. Pantalonaii

albaștri, largi, acoperind genunchii, fălfâiau peste piciorușele uscate. Avea și curea, iată, aproape în bună stare. Cămașă albă, mâneci scurte, largi, până la cot, guler neted, răsfrânt peste gâtul lung, gălbui. Cărare pe stânga, păr lins cu peria, lipit, o calotă. Privire mare, persistentă.

Negustorul îmbrăcăse și el, în cîstea evenimentului, sub halatul alb și scorțos, de farmacist, o cămașă albastră, nouă, cravată argintie, cu mari buline albe. Bărbat bucuros să trăiască întâmplările pe toate fețele lor plăcute, încerca un rol pe care, știa, avea să-l joace cu adevărat abia peste mulți ani.

Și-a ajutat oaspetele să urce cele două trepte spre camerele din fund ale magazinului, deschizându-i larg ușa. Rămase în prăvălie, n-a intrat decât mai târziu.

Plecarea fermecătoarei făpturi, alegerea altui protector aveau să conțină, cândva, destulă melancolie – își spunea, ca un înțelept, pântecosul domn Albu, trăgând rulourile, închizând prăvălia. Își imagina cum invitatul salutase, aplecându-se, sărutând mâna doamnei, înaintând apoi, palid de emoție, să se așeze lângă fetiță.

Negustorul intră în cameră abia după zece minute. Musafirul se afla, zăpăcit, în fața farfuriei cu dulciuri și nu privea gazdele.

Stăpânul casei își cercetă familia, înțelese. Doamna Sophie, rezemată de soba de teracotă verde, ridicase mâinile după ceafă. Rochia roșie, subțire, strânsă pe corp, cordonul lat,

din piele, părul adunat în coc negru, lenea, căldura gâtului moale și alb... Domnul Albu simțea de ce nu se descurca musafirul.

Filica purta aceeași rochiță de mătase albă ca la serbarea școlară. Cozi negre, bogate, ochii intenși. Fragilă, elegantă, atentă cu aleșul ei.

Domnul Albu se întorsese din nou spre stăpână, o privi îndelung, nu mai văzu pe nimeni, nu observase că băiatul se ferește să vadă soba de teracotă și ezită să aleagă din dulciuri. Negustorul pricepu totuși, s-ar zice, ce se întâmplă, presimți ce va urma.

— Servește întâi din *minciunele*, încercă doamna.

Băiatul tresări, închise ochii, păstră cuvântul, văzu șopârle mici, cafenii, cu limba lungă, verzuie, din care tâșnea veninul. *Minciunele*, sute, prin iarba groasă, înaltă, tâșnind brusc, prea târziu să te aperi de șuierul lor subțire și rece.

Albu sesizase, s-ar crede, că invitatul n-ar primi în liniște cuvintele, chiar dacă le-ar înțelege. Sophie era prea aproape, glasul ei ardea aerul. Ar fi vrut să evite o nouă încurcătură, dar stăpâna nu observa sfiala musafirului, habar n-avea că vorbise în altă limbă, se tot aprobia, cu căldura și ocrotirea ei, să-l înnebunească.

— Spune-mi cum de știi să socotești aşa bine. Mai ales că, am auzit, te-au pus aici direct într-a doua.

Domnul Albu aștepta stingerea ecoului. Speră să obțină astfel mai ușor încrederea

băiatului. Aşa că repetă cuvintele soției, convins că, de data asta, invitatul le va auzi.

„Nu e prost, doar bleg“, își spunea, probabil, gazda, mulțumit că Tânărul pricepuse unde e salvarea.

Doamna se mira, în păsăreasca ei, cât de interesant povestise băiatul despre bunic, despre exercițiile de scris și citit, fără creion și hârtie. Invitatul încerca să-și recapete suful. Albu a prins momentul să-i pună farfuria sub nas, arătându-i ce trebuie să facă.

— Ia asta, se zice că e bună.

Băiatul n-a mai închis ochii să vadă șopârlele șuierând din toate părțile, a zâmbit doar, într-un colț, încurajând complicitatea socrului. Domnul Albu a considerat această clipă miezul serii. Momentul de vîrf al vizitei însă, n-avea cum ști, urma să fie, de fapt, altul.

După ce premiantul înghițise destule *minciunele*, stăpâna prinseșe curaj.

— Ia și *marțipan*. E foarte bun.

Străinul privea iar, buimăcit, farfuria: văzu animalul sărind în lungul pășunilor, coada groasă atingea, din când în când, ca un alt treilea picior, pământul. Încă nu auzise *trufele*, cu pielea lor catifelată, frecându-se de coaja copacilor, ridicând, speriate, botul umed de iarbă, ochii mari, lăcrimoși, nu întâlnise *stafidele*, muște, desigur, scârboase, lenese, blânde, încâlzite, nu auzise *alunele* ciripind printre crengi.

Domnul Albu își ținea respirația. A fost o minune, ceva *ceresc!*... avea el să povestească: băiatul pusese mâna, în neștire, chiar pe

marțipan! Ținea ochii închiși, degetele strânse pe coada groasă a animalului, gâfând, a ridicat privirea, încă mai palid, și le-a zâmbit, fie ce-o fi.

Aleasa își flutură buclele negre, au aprins *candelabru*, Rozina a propus, răsucindu-și în lumină căpsorul strălucitor, să deschidă *radioul*. Invitatul nu mai auzea decât trilurile stăpânei, *inspirată, ce inspirată ești tu, Rozi*, fata s-a apropiat de capcană, a aprins ecranul, stofa cutiei vibra, ca și cum rozătoarele dinăuntru se treziseră dintr-odată. *Radioul* se tot încălzea, până când a dat drumul unei voci omenești.

— Ora exactă.

Ei au privit atunci peștele rotund, albăstru, care trepăda pe radio. Stofa *radioului și deșteptătorul* tremurau la fel, mărunt, până le-a lovit gongul, trezit de trei ori.

— A fost ora opt-sprezece.

Se ridică, subțire, melodie. Muzicanți pitici, cât un ac, cu instrumente mici, vârfuri de creion. Prim-violonistul privea atent prin două gămălii de lentile groase. Orchestră nevăzută, strânsă într-un colț de cutie, unde șoareci se micșoraseră, electrizați de valsuri. Miracolul orchestrei ascunse în cutie a durat cam o jumătate de oră, dar n-a reprezentat, nici el, culminația serii. Apoi, doamna i-a spus Rozinei:

— Aprinde veioza.

Băiatul aștepta să ia foc barca adânc scobită care se legăna la malul râului tulbure, dar ei nu știau, au apăsat mai multe butoane,